

ПОГОДЖЕНО

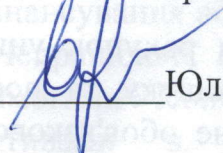
Рішенням Правління Полікомбанку
(Протокол від 29.10.2024 № 57)

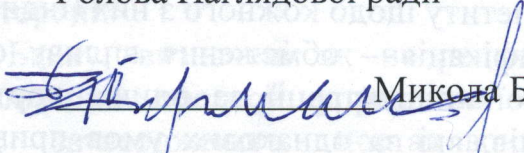
ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Наглядової ради Полікомбанку
(Протокол від 07.11.2024 № 17)

В.о. Голови Правління

Голова Наглядової ради

Юлія БІЛОУСОВА

Микола БУРМАКА

Стратегія управління ризиками Полікомбанку

1. Загальні положення

- 1.1. Стратегія управління ризиками Полікомбанку (далі – Стратегія) є внутрішнім документом Полікомбанку (далі-Банк).
- 1.2. Стратегія затверджується рішенням Наглядової ради Банку.
- 1.3. Пропозиції щодо внесення змін та доповнень до Стратегії можуть висувати члени Наглядової ради Банку, Правління Банку, члени КУАП та співробітники підрозділу з управління ризиками. Зміни та доповнення до цієї Стратегії затверджуються рішенням Наглядової ради.
- 1.4. Стратегія розроблена у відповідності до чинного законодавства України, нормативно-правових актів Національного банку України (далі - НБУ), зокрема Закону України “Про банки і банківську діяльність”, Постанови Правління НБУ від 11.06.2018 року №64 “Про затвердження положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах”, матеріалів Базельського комітету з банківського нагляду та внутрішніх нормативних документів Банку.
- 1.5. Вимоги Стратегії є обов’язковими до виконання всіма суб’єктами управління ризиками Полікомбанку.
- 1.6. Метою Стратегії є створення в Банку системи управління ризиками, яка відповідатиме його розміру, бізнес-моделі, масштабу діяльності, видам, складності операцій Банку та забезпечує виявлення, вимірювання (оцінку), моніторинг, звітування, контроль та пом’якшення всіх суттєвих ризиків Банку з метою визначення Банком величини капіталу, необхідного для покриття всіх суттєвих ризиків, притаманних його діяльності.

2. Основні терміни

- 2.1. Агрегування даних щодо ризиків - виявлення, збір та оброблення даних про ризики, ураховуючи вимоги щодо складання звітності про ризики, що дає змогу оцінити діяльність Банку з урахуванням ризик-апетиту. Агрегування даних щодо ризиків уключає також класифікацію, сегментацію, об’єднання чи розбивку даних про ризики.
- 2.2. Аутсорсинг - передавання на договірній основі іншим особам функцій Банку на регулярній (неодноразовій) основі з метою оптимізації витрат і процесів у Банку.
- 2.3. Бізнес-процес - сукупність взаємопов’язаних або взаємодіючих видів діяльності, спрямованих на створення певного продукту або послуги.

- 2.4. Валютний ризик - ймовірність того, що зміна курсів іноземних валют призведе до появи збитків внаслідок зміни ринкової вартості активів або пасивів.
- 2.5. Декларація схильності до ризиків (RAS) - внутрішньобанківський документ, який визначає сукупну величину ризик-апетиту, види ризиків, які Банк прийматиме або уникатиме з метою досягнення його бізнес-цілей, та рівень ризик-апетиту щодо кожного з них (індивідуальний рівень).
- 2.6. Диверсифікація – обмеження впливу фактора ризику за рахунок уникнення надмірної концентрації за одним портфелем шляхом пошуку та поєднання портфельів, які за однакових умов приводять до різних не обов'язково прямо протилежних результатів. Диверсифікація є методом пом'якшення ризику, який застосовується як щодо активних, так і пасивних операцій.
- 2.7. Допустимий рівень ризику (Risk Capacity) - максимальна величина ризику, яку Банк у змозі прийняти за всіма видами ризиків з огляду на рівень його капіталу, здатність адекватно та ефективно управляти ризиками, а також з урахуванням регулятивних обмежень.
- 2.8. Дохідність до погашення (YTM – Yield to Maturity) - сукупна величина дохідності у відсотках річних, яку Банк отримає в разі набуття у власність облігації або іншого боргового інструменту на дату оцінки за поточною ринковою (справедливою) вартістю за умови утримання такого інструменту до погашення.
- 2.9. Дюрація - середньозважений строк до отримання грошових потоків за облігацією або іншими фінансовими інструментами з фіксованим прибутком.
- 2.10. Економічна вартість капіталу (EVE – Economy Value of Equity) - теперішня вартість ЧИСТИХ майбутніх грошових потоків за фінансовими інструментами банківської книги.
- 2.11. Інформаційна система щодо управління ризиками - сукупність технічних засобів, методів і процедур, що забезпечують реєстрацію, зберігання, оброблення, моніторинг і своєчасне формування достовірної інформації для звітування (інформування), аналізу та прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень щодо управління ризиками.
- 2.12. Конфлікт інтересів - наявні та потенційні суперечності між особистими інтересами і посадовими чи професійними обов'язками особи, що можуть вплинути на добросовісне виконання нею своїх повноважень, об'єктивність та неупередженість прийняття рішень.
- 2.13. Кредит - активна банківська операція, визначення терміну якої зазначається в Положенні про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затверджене постановою Правління НБУ від 30 червня 2016 року № 351 (далі - Положення № 351), за винятком боргових цінних паперів та інших фінансових інструментів у торговій книзі Банку.
- 2.14. Культура управління ризиками - дотримання визначених Банком принципів, правил, норм, спрямованих на поінформованість усіх працівників Банку щодо прийняття ризиків та управління ризиками.
- 2.15. Ліміт ризику - обмеження, установлені Банком для контролю величини ризиків, на які наражається Банк протягом своєї діяльності.

- 2.16. Модифікована дюрація - показник, що відображає вплив зміни дохідності до погашення на вартість облигації або іншого фінансового інструменту з фіксованим прибутком.
- 2.17. Необтяжені активи - активи Банку, щодо яких немає юридичних, регуляторних або операційних перешкод для надання їх як застави для залучення фінансування або продажу іншій стороні.
- 2.18. Непрацюючі активи – активи Банку, визначені як непрацюючі згідно з вимогами Положення про організацію процесу управління просленими активами в банках України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 18 липня 2019 року № 97 (зі змінами) (далі – Положення № 97).
- 2.19. Проблемні активи – термін застосовується в значенні, визначеному в Положенні № 97.
- 2.20. Опуклість - показник, що характеризує чутливість дюрації облигації або іншого фінансового інструменту з фіксованим прибутком до зміни дохідності до погашення та уточнює вплив процентних ставок на поточну вартість облигації або іншого інструменту з фіксованим прибутком.
- 2.21. Передавання ризику - передавання Банком своєї відповідальності за ризик іншим особам за винагороду зі збереженням наявного рівня ризику.
- 2.22. Передрозрахунковий ризик (Pre-Settlement Risk) - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок дефолту контрагента за договором до початку виконання своїх зобов'язань будь-якою зі сторін договору.
- 2.23. Пом'якшення ризиків – комплекс заходів, спрямованих на зменшення ймовірності виникнення ризику та/або зменшення впливу ризику на результати діяльності Банку.
- 2.24. Прийняття ризиків - утримання ризиків на рівні, що перебуває в межах визначеної банком схильності до ризиків (ризик-апетиту) та не створює загрози для інтересів вкладників, інших кредиторів, власників Банку та фінансової стійкості Банку.
- 2.25. Профіль ризику - оцінка загального рівня вразливості Банку до ризиків (до прийняття заходів для мінімізації ризику) або залишкової вразливості до ризику (після застосування заходів для мінімізації ризику) в агрегованому вигляді та в розрізі всіх видів ризиків, проведена на певну дату на підставі поточних або прогнозних припущень.
- 2.26. Ризик - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання доходів, або невиконання стороною договірних зобов'язань унаслідок впливу негативних внутрішніх та зовнішніх факторів.
- 2.27. Ризик-менеджмент - система управління ризиками, спрямована на забезпечення стійкості Банку, його здатності протистояти несприятливим ситуаціям.
- 2.28. Ризик-апетит (схильність до ризику) - сукупна величина за всіма видами ризиків та окремо за кожним із ризиків, визначених наперед та в межах допустимого рівня ризику, щодо яких Банк прийняв рішення про доцільність/необхідність їх утримання з метою досягнення його стратегічних цілей та виконання бізнес-плану.

- 2.29. Система управління ризиками - сукупність належним чином задокументованих і затверджених політики, методик і процедур управління ризиками, які визначають порядок дій, спрямованих на здійснення систематичного процесу виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення всіх видів ризиків на всіх організаційних рівнях.
- 2.30. Системна криза ліквідності це стан банківської системи, при якому банки порушують умови виконання поточних грошових зобов'язань та не мають змоги придбати певну грошову позицію на внутрішньому фінансовому ринку з метою забезпечення виконання поточних грошових зобов'язань.
- 2.31. Стрес-сценарій - модель можливого розвитку подій (обставин) унаслідок впливу різних факторів ризиків, виникнення яких може завдати шкоди фінансовому стану та/або ліквідності Банку.
- 2.32. Стрес-тестування - метод вимірювання ризику, що дає змогу оцінити потенційні несприятливі результати впливу ризиків як величину збитків, що можуть стати наслідком шоківих змін різних факторів ризиків (курсів іноземних валют, процентних ставок та/або інших факторів), які відповідають виключним (екстремальним), але ймовірним подіям.
- 2.33. Товар - біржовий товар у значенні, визначеному в [Законі України](#) "Про товарні біржі", та дорогоцінні метали.
- 2.34. Торгова книга - інструменти, які утримуються з метою торгівлі або хеджування ризиків інструментів торгової книги та обліковуються на торгових рахунках.
- 2.35. Торгові рахунки - визначені банком у бухгалтерському обліку аналітичні рахунки, за якими обліковуються виключно інструменти, що утримуються в торговій книзі та управляються трейдинг-деск.
- 2.36. Трейдер - працівник Банку, уповноважений на здійснення від імені та за рахунок Банку діяльності з управління інструментами, що утримуються в торговій книзі.
- 2.37. Трейдинг-деск (trading desk) - трейдер(и), який(і) є працівником(ами) Банку, або бізнес-підрозділ Банку, представлений трейдерами, який(і) управляє(ють) інструментами, що утримуються в торговій книзі. Управляти інструментами, що утримуються в торговій книзі, може виключно трейдинг-деск. Трейдинг-деск не управляє ні прямо, ні опосередковано інструментами, що утримуються в банківській книзі. Трейдинг-деск має право виконувати операції за дорученням клієнтів/інших підрозділів Банку.
- 2.38. Уникнення ризику - припинення здійснення операцій, що з високою ймовірністю настання призводять до значних втрат (від 10% до 15% від середнього річного валового доходу за попередні 3 роки).
- 2.39. Управління ризиком - процес, за допомогою якого банк ідентифікує ризики, проводить оцінку їх рівня, здійснює моніторинг та контроль ризиків, а також враховує взаємозв'язки між різними категоріями ризиків;
- 2.40. Хеджування - метод пом'якшення ризику, який полягає у визначенні об'єкта хеджування та підборі до нього адекватного інструменту хеджування. Суть хеджування полягає в компенсації збитків від об'єкта хеджування за рахунок прибутку від інструменту хеджування, які виникають за одних і тих самих умов чи подій. За наявності хеджування Банк позбавляється як ризику, так і можливості отримання додаткового прибутку (за винятком хеджування за

допомогою опціонів): якщо умови чи події будуть сприятливими з точки зору об'єкта хеджування, то будь-який прибуток автоматично перекриватиметься збитками від інструменту хеджування.

- 2.41. Чистий процентний дохід - різниця між сумою процентних доходів та сумою процентних втрат за активами і зобов'язаннями банківської книги.
- 2.42. Шокова величина/шокова зміна - гіпотетична величина зміни фактора зовнішнього оточення (рівня процентної ставки, значення валютного курсу), яка використовується в стрес-тестуванні. Шокова величина/шокова зміна має відповідати двом критеріям: бути суттєвою та ймовірною.
- 2.43. Інші терміни, які вживаються в цій **Стратегії**, використовуються в значеннях, визначених Законом України "Про банки і банківську діяльність", інших Законах України та нормативно-правових актах НБУ.

3. Мета Стратегії

3.1. Метою Стратегії є створення ефективної системи управління ризиками для виконання поточних і стратегічних цілей Банку із застосуванням відповідних політик, методів та засобів управління та контролю за ризиками, що генеруються **зовнішнім середовищем**, структурою активів і пасивів та бізнес-процесами Банку.

3.2. Основні цілі управління ризиками :

- забезпечення підтримання прийняттого рівня ризиків в рамках затвердженого ризик-апетиту;
- забезпечення достатності капіталу для покриття суттєвих ризиків;
- забезпечення фінансової стійкості Банку та його розвитку в рамках Стратегічного плану розвитку Банку та визначеної бізнес-моделі;
- мінімізація можливих фінансових втрат від впливу ризиків, що приймаються Банком в рамках затвердженого апетиту до ризику;
- забезпечення ефективного розподілу ресурсів для оптимізації співвідношення ризику і прибутковості Банку;
- забезпечення безперервності діяльності та планування оптимального управління Банком з урахуванням можливих стресових умов;
- підвищення ефективності управління капіталом та підвищення вартості власного капіталу Банку;
- збереження стійкості Банку при розширенні продуктового ряду та впровадженні нових продуктів, унаслідок адекватної оцінки і управління ризиками, що приймаються;
- забезпечення досягнення операційних, інформаційних та комплаєнс-цілей Банку, визначених у Стратегічному плані розвитку Банку та бізнес-моделі;
- підтримання на високому рівні репутації Банку, що сприяє його подальшому розвитку;
- підвищення рівня довіри інвесторів за рахунок створення прозорої системи управління ризиками.

3.3. Основним завданням Стратегії є :

- ідентифікація ризиків;
- оцінка, агрегування і прогнозування рівня ризиків;
- встановлення лімітів та обмежень ризиків;

- моніторинг і контроль за обсягами прийнятого ризику, реалізація заходів щодо утримання рівня ризиків в межах встановлених зовнішніх і внутрішніх обмежень;
- дотримання встановлених НБУ значень економічних нормативів, та інших вимог нормативно-правових актів НБУ;
- оцінка достатності доступних фінансових ресурсів для покриття суттєвих ризиків, для яких визначаються вимоги до капіталу з урахуванням можливих стресових ситуацій;
- урахування результатів всебічної оцінки ризиків, тестування стійкості Банку по відношенню до внутрішніх і зовнішніх чинників ризику, орієнтирів Стратегічного плану розвитку Банку, вимог НБУ щодо достатності капіталу при плануванні капіталу;
- розробка превентивних і коригуючих дій з підтримки достатності капіталу і запобігання або зниження втрат Банку в разі настання стресових умов;
- здійснення стратегічного планування з урахуванням рівня прийнятого ризику;
- забезпечення обміном інформацією щодо управління суттєвими видами ризиків між окремими структурними підрозділами банку для ефективної взаємодії (співпраці) на всіх організаційних рівнях;
- забезпечення єдиного розуміння ризиків;
- розвиток та впровадження культури управління ризиками і компетенцій з управління ризиками, з урахуванням кращих світових практик.

3.4. Банк в своїй діяльності виділяє наступні основні групи ризиків:

- 3.4.1. Фінансові, чи ризики які можна виміряти. Це кредитний ризик, ризик ліквідності, процентний ризик, ринковий ризик.
- 3.4.2. Нефінансові, або ризики які не піддаються кількісній оцінці, це операційний ризик, в т.ч. інформаційний та юридичний ризик, комплаєнс-ризик (в т.ч. ризик репутації), інші суттєві ризики (стратегічний).

4. Перелік суттєвих видів ризиків, що притаманні діяльності Банку

- 4.1. Кредитний ризик - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок невиконання боржником/контрагентом узятих на себе зобов'язань відповідно до умов договору.
- 4.2. Ринковий ризик - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок несприятливого впливу факторів ринкового ризику (курсів іноземних валют, процентних ставок та/або інших факторів) на вартість/ціну інструментів.
- 4.3. Сервіси ІСТ - сервіси, що надаються через системи інформаційно-комунікаційних технологій (далі - ІСТ) внутрішнім або зовнішнім користувачам, включаючи введення даних, зберігання даних, послуги з обробки даних та звітності, а також моніторинг та сервіси з підтримки бізнесу та прийняття рішень.
- 4.4. Ризик ліквідності - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок неспроможності банку забезпечувати фінансування зростання активів та/або виконання своїх зобов'язань у належні строки.

- 4.5. Процентний ризик банківської книги - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок впливу несприятливих змін процентних ставок на банківську книгу. Процентний ризик банківської книги впливає на економічну вартість капіталу Банку та чистий процентний дохід Банку.
- 4.6. Операційний ризик - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок недоліків або помилок в організації внутрішніх процесів, навмисних або ненавмисних дій працівників Банку або інших осіб, збоїв у роботі інформаційних систем Банку або внаслідок впливу зовнішніх факторів. Операційний ризик уключає інформаційний ризик і юридичний ризик.
- 4.7. Інформаційний ризик - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок виникнення внутрішніх і зовнішніх подій щодо інформаційних систем Банку та інших інформаційних ресурсів, що використовуються для досягнення цілей Банку, недостатності внутрішнього контролю чи неадекватних або помилкових внутрішніх процесів Банку у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Інформаційний ризик є складовою операційного ризику.
- 4.8. Юридичний ризик - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат, або недоотримання запланованих доходів унаслідок невиконання сторонами умов договорів у зв'язку з їх невідповідністю вимогам законодавства.
- 4.9. Комплаєнс-ризик - імовірність виникнення збитків/санкцій, додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів або втрати репутації внаслідок невиконання Банком вимог законодавства, нормативно-правових актів, ринкових стандартів, правил добросовісної конкуренції, правил корпоративної етики, виникнення конфлікту інтересів, а також внутрішньобанківських документів Банку.
- 4.10. Стратегічний ризик - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок неправильних управлінських рішень та неадекватного реагування на зміни в бізнес-середовищі.
- 4.11. Ризик репутації - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок несприятливого сприйняття іміджу Банку клієнтами, контрагентами, акціонерами, наглядовими та контролюючими органами.

4.12. Перелік суттєвих ризиків із зазначенням видів операцій, які генерують ці ризики:

Суттєвий ризик	Види операцій, які генерують суттєві ризики
кредитний ризик	операції, що обліковуються Банком за активними балансовими або позабалансовими рахунками Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 11 вересня 2017 року № 89 (зі змінами). До таких операцій належать усі види кредитних операцій, операції з розміщення коштів на кореспондентських рахунках в інших банках, операції з придбання цінних паперів, дебіторська заборгованість, у тому числі

	дебіторська заборгованість за господарською діяльністю, інші активні банківські операції, включаючи нараховані за всіма цими операціями доходи.
ризик ліквідності	операції, що призводять до зміни ліквідної позиції Банку, в т.ч.: залучення і розміщення грошових вкладів та кредитів; здійснення розрахунків за дорученням клієнтів та їх касове обслуговування; операції з цінними паперами та валютою/банківськими металами від свого імені, інвестиційні операції, тощо;
ринковий ризик	торгові операції; операції, що впливають на розмір відкритої валютної позиції Банку.
процентний ризик банківської книги	операції з процентними активами та зобов'язаннями Банку у складі банківської книги.
операційний ризик	всі операції Банку
комплаєнс-ризик	всі операції Банку

4.13. Банк під час оцінки всіх видів ризиків ураховує ризик концентрації. Банк розглядає ризик концентрації як концентрацію своїх активів та зобов'язань у розрізі:

- 4.13.1. одного боржника/контрагента та групи пов'язаних контрагентів;
- 4.13.2. бізнес-ліній і продуктів;
- 4.13.3. видів економічної діяльності (галузевої концентрації);
- 4.13.4. пов'язаних із контрагентами осіб, чий фінансові результати залежать від одного виду діяльності чи основного продукту;
- 4.13.5. класів боржників/контрагентів, що визначаються відповідно до вимог внутрішніх документів Банку;
- 4.13.6. видів забезпечення виконання боржниками та контрагентами своїх зобов'язань;
- 4.13.7. видів валют.

5. Принципи системи управління ризиками

5.1. Система управління ризиками Банку передбачає:

- 5.1.1. Організаційну структуру, яка чітко визначає обов'язки, повноваження та відповідальність осіб щодо управління ризиками.
- 5.1.2. Культуру управління ризиками та кодекс поведінки (етики).
- 5.1.3. Внутрішньобанківські документи з питань управління ризиками.
- 5.1.4. Інформаційну систему щодо управління ризиками та звітування.
- 5.1.5. Інструменти для ефективного управління ризиками.

5.2. Система управління ризиками Банку відповідає таким принципам:

- 5.2.1. Ефективність - забезпечення об'єктивної оцінки розміру ризиків Банку та повноти заходів щодо управління ризиками з оптимальним використанням фінансових ресурсів, персоналу та інформаційних систем щодо управління ризиками Банку.
- 5.2.2. Своєчасність - забезпечення своєчасного (на ранній стадії) виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення всіх видів ризиків на всіх організаційних рівнях.

- 5.2.3. Структурованість - чіткий розподіл функцій, обов'язків і повноважень з управління ризиками між усіма структурними підрозділами та працівниками Банку, та їх відповідальності згідно з таким розподілом.
- 5.2.4. Розмежування **обов'язків** (відокремлення функції контролю від здійснення операцій Банку) - уникнення ситуації, за якої одна й та сама особа здійснює операції Банку та виконує функції контролю.
- 5.2.5. Усебічність та комплексність - охоплення всіх видів діяльності Банку на всіх організаційних рівнях та в усіх його структурних підрозділах, оцінка взаємного впливу ризиків.
- 5.2.6. Пропорційність - відповідність системи управління ризиками бізнес-моделі Банку, його системній важливості, а також рівню складності операцій, що здійснюються Банком.
- 5.2.7. Незалежність - свобода від обставин, що становлять загрозу для неупередженого виконання підрозділом з управління ризиками та підрозділом контролю за дотриманням норм (комплаєнс) своїх функцій.
- 5.2.8. Конфіденційність - обмеження доступу до інформації, яка має бути захищеною від несанкціонованого ознайомлення.
- 5.2.9. Прозорість - оприлюднення Банком інформації щодо системи управління ризиками та профілю ризику.

6. Порядок організації процесу управління ризиками

- 6.1. Банк організовує систему управління ризиками, яка ґрунтується на розподілі обов'язків між підрозділами Банку із застосуванням моделі трьох ліній захисту:
 - 6.1.1. **перша лінія - на рівні бізнес-підрозділів Банку та підрозділів підтримки діяльності Банку,** включаючи трединг-деск. Ці підрозділи приймають ризики та несуть відповідальність за них і подають звіти щодо поточного управління такими ризиками;
 - 6.1.2. друга лінія - на рівні підрозділу з управління ризиками та підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс);
 - 6.1.3. третя лінія - на рівні підрозділу внутрішнього аудиту щодо перевірки та оцінки ефективності функціонування системи управління ризиками.
- 6.2. Система управління ризиками має такий розподіл функцій між суб'єктами управління ризиками:
- 6.3. Наглядова Рада
 - 6.3.1. несе повну відповідальність за створення комплексної, адекватної та ефективної системи управління ризиками, на які наражається Банк у своїй діяльності;
 - 6.3.2. визначає та контролює дотримання корпоративних цінностей Банку, які базуються на здійсненні бізнесу на законних та етичних принципах, та постійно підтримує високу культуру управління ризиками;
 - 6.3.3. приділяє достатню кількість часу, зусиль і ресурсів для участі в управлінні ризиками Банку та контролю за комплексністю, адекватністю та ефективністю системи управління ризиками;
 - 6.3.4. створює та підтримує на належному рівні організаційну структуру, інформаційну систему щодо управління ризиками та внутрішній контроль, що забезпечують ефективне управління ризиками;

- 6.3.5. забезпечує, щоб політика винагороди в Банку відповідала та сприяла ефективному управлінню ризиками, не стимулюючи прийняття надмірного рівня ризику;
- 6.3.6. установлює випадки накладання заборони (вето) керівниками підрозділу з управління ризиками та підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) на рішення Правління Банку, комітетів та інших колегіальних органів Правління Банку;
- 6.3.7. сприяє створенню регулярних та прозорих механізмів комунікації в Банку;
- 6.3.8. затверджує верхнерівневі внутрішньобанківські документи з питань управління ризиками (далі - внутрішньобанківські документи), та здійснює контроль за їх упровадженням, дотриманням та своєчасним оновленням (актуалізацією);
- 6.3.9. затверджує перелік лімітів (обмежень) щодо кожного виду ризику та процедуру ескалації порушень лімітів ризиків;
- 6.3.10. ухвалює рішення щодо запровадження значних змін у діяльності Банку;
- 6.3.11. затверджує щороку та регулярно переглядає **Стратегію управління непрацюючими активами** та оперативний план; не рідше ніж один раз на три місяці відстежує прогрес, досягнутий за попередній період за всіма показниками, визначеними в **Стратегії управління непрацюючими активами** та оперативному плані і за потреби визначає додаткові заходи, необхідні для забезпечення реалізації цієї Стратегії;
- 6.3.12. затверджує план відновлення діяльності (Recovery Plan) та забезпечує виконання функцій щодо відновлення діяльності Банку;
- 6.3.13. затверджує призначення та звільнення керівників підрозділу з управління ризиками (CRO) та підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) (CCO);
- 6.3.14. визначає характер, формат та обсяги інформації про ризики, розглядає управлінську звітність про ризики та, якщо профіль ризику Банку не відповідає затвердженому ризик-апетиту невідкладно приймає рішення щодо застосування адекватних заходів для пом'якшення ризиків;
- 6.3.15. уживає заходів щодо запобігання конфліктам інтересів у Банку, сприяє їх врегулюванню та повідомляє НБУ про конфлікти інтересів, що виникають у Банку;
- 6.3.16. забезпечує належний рівень документування обговорень та прийнятих рішень, які мають містити стислий огляд розглянутих питань, надані рекомендації, прийняті рішення з поіменним голосуванням та особливими думками (за наявності);
- 6.3.17. створює постійно діючий підрозділ з управління ризиками та підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) і забезпечує незалежність цих підрозділів шляхом: звітування та підпорядкування цих підрозділів Наглядовій раді Банку; надання цим підрозділам прямої та необмеженої можливості обговорення питань щодо ризиків безпосередньо з Наглядовою радою Банку без необхідності (обов'язку) інформування про це членів правління Банку; організаційного та функціонального відокремлення цих підрозділів від підрозділів (керівників підрозділів)

першої та третьої лінії захисту; забезпечення достатньої чисельності працівників цих підрозділів і рівня їх кваліфікації для досягнення цілей і завдань, поставлених перед ними; урахування в бюджеті Банку достатнього розміру фінансового забезпечення цих підрозділів. Винагорода працівників цих підрозділів не повинна залежати від результатів роботи бізнес-підрозділів, які є об'єктом контролю, та має сприяти комплектуванню цих підрозділів кваліфікованими працівниками відповідного профілю.

6.3.18. контролює стан виконання заходів щодо оперативного усунення недоліків у функціонуванні системи управління ризиками, виконання рекомендацій і зауважень підрозділу внутрішнього аудиту, зовнішніх аудиторів, НБУ та інших контролюючих органів;

6.3.19. здійснює контроль за тим, щоб ціноутворення/установлення тарифів на банківські продукти враховувало бізнес-модель Банку та стратегію управління ризиками. Якщо ціни/тарифи не покривають ризики Банку, то Правління має розробити заходи та подати їх на розгляд раді Банку;

6.4. Правління Банку

6.4.1. забезпечує виконання завдань, рішень Наглядової ради Банку щодо впровадження системи управління ризиками, включаючи стратегію та політику управління ризиками, культуру управління ризиками, процедури, методи та інші заходи ефективного управління ризиками;

6.4.2. визнає та виконує вимоги щодо незалежного виконання обов'язків підрозділами управління ризиками і контролю за дотриманням норм (комплаєнс) і не втручається у виконання ними своїх обов'язків;

6.4.3. забезпечує розроблення, бере участь у розробленні та затверджує внутрішньобанківські документи щодо управління ризиками;

6.4.4. забезпечує підготовку та надання Наглядовій раді Банку управлінської звітності про ризики, на які наражається Банк, яка включає інформацію щодо нових видів продуктів чи значних змін у діяльності Банку;

6.4.5. забезпечує підготовку та надання Наглядовій раді Банку пропозицій щодо необхідності внесення змін до Стратегії та Політик управління ризиками;

6.4.6. забезпечує контроль за доведенням до відома відповідних структурних підрозділів і працівників Банку інформації про внесені зміни до Стратегії та Політик управління ризиками, інших внутрішньобанківських документів з питань управління ризиками;

6.4.7. визначає та встановлює процедури, методики та стандарти по управлінню кредитним ризиком;

6.4.8. розробляє заходи щодо оперативного усунення недоліків у функціонуванні системи управління ризиками, виконання рекомендацій та зауважень за результатами оцінки ризиків. перевірок підрозділу внутрішнього аудиту, зовнішніх аудиторів і наглядових органів;

6.4.9. затверджує значення лімітів щодо кожного виду ризиків згідно з визначеним Наглядовою радою Банку переліком лімітів (обмежень).

6.5. Комітет по управлінню активами і пасивами (КУАП)

6.5.1. здійснює управління активами і пасивами Банку;

- 6.5.2. визначає напрями управління процентним, валютним, ринковим ризиком та ризиком ліквідності;
- 6.5.3. відповідає за політику операційних доходів Банку.
- 6.6. Кредитний комітет
 - 6.6.1. встановлює ліміти при проведенні кредитної діяльності;
 - 6.6.2. затверджує формування резервів та списання втрат за кредитами.
- 6.7. Відділ внутрішнього аудиту (третя лінія захисту) здійснює оцінку ефективності управління ризиками.
- 6.8. Підрозділ управління ризиками
 - 6.8.1. забезпечує своєчасне виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль, пом'якшення та звітування щодо суттєвих ризиків;
 - 6.8.2. здійснює моніторинг рівня та обсягів НПА в цілому, у розрізі портфелів, у взаємозв'язку з достатністю капіталу;
 - 6.8.3. забезпечує моніторинг та попередження порушень показників ризик-апетиту та лімітів ризику, контролює наближення показників ризиків до ризик-апетиту та лімітів ризику та ініціює вжиття заходів для попередження їх порушень;
 - 6.8.4. готує та надає звіти щодо ризиків Наглядовій раді Банку не рідше одного разу на квартал, Правлінню Банку - не рідше одного разу на місяць, а в разі виявлення ситуацій, що потребують невідкладного інформування Наглядової ради, - не пізніше наступного робочого дня;
 - 6.8.5. здійснює постійний аналіз ризиків, на які наражається Банк під час своєї діяльності, з метою підготовки пропозицій з прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень щодо пом'якшення ризиків;
 - 6.8.6. розробляє та підтримує в актуальному стані методики, інструменти та моделі, що використовуються Банком для аналізу впливу різних факторів ризиків на фінансовий стан, капітал та ліквідність Банку;
 - 6.8.7. впливає на прийняття рішень, що наражають Банк на значні ризики, та за потреби вживає всіх можливих заходів щодо належного інформування Наглядової ради Банку та Правління Банку з метою запобігання прийняттю таких рішень;
 - 6.8.8. здійснює стрес-тестування;
 - 6.8.9. обчислює профіль ризику Банку;
 - 6.8.10. готує висновки щодо ризиків, які притаманні новим продуктам та значним змінам у діяльності Банку, до моменту їх впровадження для прийняття управлінських рішень;
 - 6.8.11. готує висновки щодо ризиків, які притаманні як новим кредитам, так і змінам за діючими кредитами, для прийняття управлінських рішень щодо надання нових кредитів чи внесення змін до діючих кредитних договорів;
 - 6.8.12. забезпечує координацію роботи з питань управління ризиками між структурними підрозділами Банку;
 - 6.8.13. надає пропозиції Наглядовій раді та Правлінню Банку щодо пом'якшення впливу ризиків (у розрізі кожного виду) на фінансовий стан, капітал та ліквідність Банку шляхом ініціювання встановлення та/або перегляду лімітів на окремі види банківських операцій та послуг;

6.8.14. розробляє, бере участь у розробленні внутрішньобанківських документів щодо управління ризиками.

6.9. Підрозділ контролю за дотриманням норм комплаєнс:

6.9.1. забезпечує організацію контролю за дотриманням Банком норм законодавства, внутрішньобанківських документів та відповідних стандартів професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк;

6.9.2. забезпечує моніторинг змін у законодавстві та відповідних стандартах професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк, та здійснює оцінку впливу таких змін на процеси та процедури, запроваджені в Банку, а також забезпечує контроль за імплементацією відповідних змін у внутрішньобанківські документи;

6.9.3. забезпечує контроль за взаємовідносинами Банку з клієнтами та контрагентами з метою запобігання участі та/або використанню Банку в незаконних операціях;

6.9.4. забезпечує управління ризиками, пов'язаними з конфліктом інтересів, що можуть виникати на всіх рівнях організаційної структури Банку, прозорість реалізації процесів Банку та в разі виявлення будь-яких фактів, що свідчать про наявність конфлікту інтересів у Банку, інформує Наглядову раду Банку;

6.9.5. забезпечує організацію контролю за дотриманням Банком норм щодо своєчасності та достовірності фінансової та статистичної звітності;

6.9.6. забезпечує організацію контролю за захистом персональних даних відповідно до законодавства України;

6.9.7. надає роз'яснення керівникам Банку на їх запит з питань дотримання Банком законодавства та відповідних стандартів професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк;

6.9.8. забезпечує проведення навчання та обізнаність працівників Банку щодо дотримання норм законодавства, відповідних стандартів професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк, культури управління ризиками, ураховуючи Кодекс поведінки (етики);

6.9.9. забезпечує координацію роботи з питань управління комплаєнс-ризиком між структурними підрозділами Банку;

6.9.10. забезпечує функціонування системи управління ризиками шляхом здійснення своєчасного виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування і надання рекомендацій щодо пом'якшення комплаєнс-ризиків;

6.9.11. забезпечує організацію контролю за відповідністю процесів щодо управління НПА законодавству України та внутрішньобанківським документам;

6.9.12. уживає всіх можливих заходів з метою запобігання прийняттю рішень, що наражають Банк на значний комплаєнс-ризик, і здійснює належне інформування керівників Банку;

6.9.13. повідомляє НБУ про підтвержені факти неприйнятної поведінки в Банку / порушення в діяльності Банку та конфлікти інтересів, що виникли в Банку, якщо Наглядовою радою Банку не були застосовані заходи щодо їх усунення;

- 6.9.14. готує висновки щодо комплаєнс-ризиків, який притаманний новим продуктам та значним змінам у діяльності Банку, до моменту їх упровадження для прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень;
 - 6.9.15. готує висновки стосовно комплаєнс-ризиків для ухвалення кредитних рішень щодо кредитів пов'язаним із Банком особам;
 - 6.9.16. здійснює контроль за відповідністю системи компенсацій та відшкодування, що запроваджена в Банку, а також процедур притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників Банку, вимогам законодавства України;
 - 6.9.17. готує та подає управлінську звітність щодо комплаєнс-ризиків (у тому числі щодо профілю комплаєнс-ризиків) Наглядовій раді та Правлінню Банку - не рідше одного разу на квартал, а в разі виявлення ситуацій, що потребують невідкладного інформування Наглядової ради Банку, - не пізніше наступного робочого дня;
 - 6.9.18. обчислює профіль комплаєнс-ризиків;
 - 6.9.19. бере участь у розробленні внутрішньобанківських документів щодо комплаєнс ризиків та контролює їх дотримання;
 - 6.9.20. бере участь у дослідженні подій внутрішнього та зовнішнього шахрайства;
- 6.10. Підрозділи Банку:
- 6.10.1. здійснюють банківські операції з дотриманням встановлених обмежень;
 - 6.10.2. визначають суми резервів на покриття потенційних втрат за активними операціями;
 - 6.10.3. виносять на розгляд профільних комітетів питання, що входять до їх компетенції;
 - 6.10.4. взаємодіють з підрозділом з управління ризиками та іншими підрозділами Банку з метою підвищення ефективності управління ризиками;
 - 6.10.5. забезпечують супровід банківських операцій відповідно до затверджених процедур і нормативних вимог.

7. Культура управління ризиками та кодекс поведінки (етики)

- 7.1. Питання створення комплаєнс культури та дотримання етичних вимог працівниками є сферою безперервного контролю з боку Наглядової Ради та Правління Банку. Банком прийнято Кодекс поведінки (етики). Кодекс визначає етичні вимоги до поведінки працівників Банку у відносинах між собою, з клієнтами, контрагентами, державними органами та регуляторами.
- 7.2. У Банку впроваджено процедуру конфіденційного повідомлення про неприйнятну поведінку/порушення, заохочується практика оперативного інформування про випадки реальних/потенційних конфліктів інтересів.
- 7.3. У Банку пропагується розвиток комплаєнс-культури шляхом усвідомленого і сумлінного управління комплаєнс-ризиками, навчання, закріплення відповідальності і залучення до ключових комплаєнс-процесів менеджменту та працівників Банку, заохочення їхньої належної поведінки та розгляду всіх значних відхилень від встановлених вимог.

8. Внутрішні нормативні документи з питань управління ризиками

8.1. Внутрішні нормативні документи розробляються за кожним видом ризику у формі політики, методики, положення, порядку або іншої форми, які:

- 8.1.1. документально закріплюють процес управління ризиками, регламентують інші питання з управління кожним з видів ризиків;
- 8.1.2. мають відповідати стратегії та бізнес-плану Банку, декларації схильності до ризиків, бути оформленими, затвердженими, послідовними та мати достатній рівень деталізації;
- 8.1.3. своєчасно переглядаються та оновлюються (актуалізуються) з урахуванням змін у законодавстві, відповідних стандартах професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк.
- 8.1.4. мають визначати порядок взаємодії між усіма організаційними рівнями Банку. включаючи рівень керівників Банку.
- 8.1.5. передбачають процедури управління та забезпечення контролю ризиків, пов'язаних із припиненням дії індикаторів грошового та валютного ринків.

9. Інформаційні системи щодо управління ризиками та звітування

- 9.1. Відповідно до Політик та Методик з управління кожним видом ризиків, запроваджені вимоги до інформаційної системи щодо управління ризиками та звітування, запроваджені аналітичні системи управління ризиками, які забезпечують агрегування даних щодо ризиків Банку, оперативне та достовірне вимірювання ризиків в Банку як в звичайних, так і в стресових ситуаціях.
- 9.2. Банк підтримує обґрунтоване співвідношення у застосуванні автоматизованих та ручних процесів агрегування даних щодо ризиків. Банк застосовує ручні процеси в ситуаціях, що потребують судження Банку. В інших випадках банк максимально автоматизує процедури обробки даних з метою уникнення помилок.

Основні ІТ-системи, які використовуються Банком - АБС"Б2" та комп'ютерна програма "Інтерактивна система фронт-офісного обслуговування клієнтів банку iFOBS". Зазначені ІТ-системи використовуються з 01.04.2019.

- 9.3 Банк складає опис агрегування даних щодо ризиків як щодо автоматизованих, так і щодо ручних процесів. Опис містить пояснення щодо застосування ручних процесів, а судження містить обґрунтування щодо його застосування. Банк використовує надійні процедури агрегування даних щодо ризиків та забезпечує:
 - 9.3.1 використання чітких процедур контролю за точністю даних про ризики;
 - 9.3.2 розроблення політики та процедур використання програмного забезпечення працівниками Банку в разі застосування ним ручних процесів та автоматизованих додатків та баз даних;
 - 9.3.3 вивірку даних про ризики з даними бухгалтерського обліку;
 - 9.3.4 наявність єдиного надійного джерела інформації за кожним видом ризику;
 - 9.3.5 доступ до даних про ризики працівникам: головному ризик-менеджеру та головному комплаєнс-менеджеру з метою формування якісної та достовірної звітності про ризики.

- 9.4 Дані про ризики групуються за бізнес-лініями, видами активів та зобов'язань Банку, галузевою та географічною концентрацією, показниками, що дає змогу виявляти ризики та складати звіти.
- 9.5 Банк своєчасно формує агреговані та актуалізовані дані щодо ризиків з одночасним дотриманням принципів точності і цілісності, повноти даних та адаптивності.
- 9.6 Адаптивність передбачає:
- 9.6.1 наявність достатньо гнучких процедур, що дає змогу агрегувати дані щодо ризиків згідно з установленими вимогами;
 - 9.6.2 наявність можливостей модифікації процедур агрегування даних щодо ризиків з метою задоволення потреб користувачів, що дає змогу отримати інформацію з достатнім рівнем деталізації;
 - 9.6.3 наявність можливостей унесення змін до процедур агрегування даних про ризики у зв'язку зі зміною законодавства.

10 Управлінська звітність

- 10.1 Ефективне управління ризиками передбачає, що управлінська звітність про ризики містить точну, повну, своєчасну інформацію про ризики, надана Наглядовій раді Банку, колегіальним органам, Правлінню Банку та іншим користувачам, які приймають рішення, та забезпечує повне розуміння ними ситуації щодо рівня ризиків Банку для прийняття своєчасних та адекватних рішень.
- 10.2 Порядок і терміни надання Наглядовій раді та Правлінню Банку управлінської звітності про ризики визначено в Положенні про підрозділ з управління ризиками, Політиках з управління кожним ризиком та Методиках розрахунку кожного з ризиків.
- 10.3 Управлінська звітність про ризики має бути:
- 10.3.1 точною, вивіреною та достовірно відображати рівень прийнятого Банком ризику;
 - 10.3.2 комплексною. Управлінська звітність про ризики має охоплювати всі суттєві види ризиків Банку, містити інформацію про концентрацію ризиків, дотримання встановленого розміру ризик-апетиту та значень лімітів ризику, а також надавати перспективну оцінку ризиків з урахуванням впливу майбутніх операцій, а не тільки поточну та історичну;
 - 10.3.3 чіткою та інформативною. Управлінська звітність про ризики має надавати чітку та однозначну інформацію та бути достатньо вичерпною для прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень.
 - 10.3.4 періодичною. Наглядова рада Банку, колегіальні органи, Правління Банку та інші користувачі управлінської звітності про ризики встановлюють періодичність складання та надання управлінської звітності про ризики як у звичайних умовах, так і в стресових ситуаціях.
- 10.4 В управлінську звітність про ризики включається інформація про відкриті провадження у справах, у яких Банк та/або керівник Банку, та/або власник істотної участі в Банку є відповідачем, а також про прийняті судами рішення не на їх користь, що можуть призвести до суттєвих наслідків для Банку. Такими

наслідками є виникнення збитків/санкцій та/або додаткових втрат чи недоотримання запланованих доходів, та/або втрати репутації, що окремо або в сукупності може спричинити порушення Банком економічних нормативів капіталу та/або ліквідності, установлених Національним банком.

- 10.5 З метою забезпечення належного аналізу та оцінки ризиків, прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень щодо мінімізації ризиків здійснюється аналіз інформації, що міститься в державних реєстрах, інформаційних системах Банку та органів державної влади, засобах масової інформації, інших відкритих джерелах.
- 10.6 У внутрішньобанківських документах визначається порядок виявлення, моніторингу такої інформації та забезпечується своєчасний контроль, вимірювання (оцінювання) збитків/санкцій, додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів, використовуючи як власний досвід, так і досвід інших банків (за наявності);
- 10.7 Наглядова рада Банку є головним користувачем управлінської звітності про ризики та несе відповідальність за розроблення вимог до такої звітності, формує запити та забезпечує отримання інформації, необхідної для виконання своїх функцій. Рада Банку вимагає пояснень від керівників Банку, головного ризик-менеджера, головного комплаєнс-менеджера, якщо звітність про ризики не відповідає затвердженим нею вимогам щодо управлінської звітності про ризики та вживає адекватних заходів.
- 10.8 Наглядова рада вимагає пояснень від керівників Банку або підрозділів з управління ризиків та контролю за дотриманням норм (комплаєнс), якщо звітність про ризики не відповідає затвердженим нею вимогам щодо управлінської звітності про ризики та вживає адекватних заходів.
- 10.9 Правління Банку є ключовим користувачем управлінської звітності про ризики і також несе відповідальність за розроблення вимог до такої звітності, забезпечує отримання інформації, необхідної для виконання своїх функцій.

11 Інструменти для ефективного управління ризиками

- 11.1 Ризик-апетит. Ризик-апетит до кожного з видів ризику, відповідно до Декларації схильності до ризиків розраховується підрозділом з управління ризиками, затверджується Наглядовою Радою та є комбінацією кількісних показників, перелік яких залежить від виду ризику та таких загальних якісних вимог:
- 11.1.1 повноти внутрішньобанківських документів з управління ризиками, які відповідають бізнес-моделі Банку;
 - 11.1.2 наявності опису процесів Банку, що визначають ключові точки, в яких Банк може наражатися на суттєві ризики;
 - 11.1.3 достатнього рівня кваліфікації персоналу Банку, що забезпечують виконання процесів з управління ризиками;
 - 11.1.4 достатності та належного функціонування інформаційних систем Банку щодо управління ризиками, необхідних для підтримки процесів;
 - 11.1.5 наявності в інформаційних системах щодо управління ризиками Банку повних та якісних даних, що забезпечують належну оцінку величини ризиків;

11.1.6 наявності контролю за дотриманням Кодексу поведінки (етики), запобіганням та протидією легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

- 11.2 Наглядова рада під час визначення стратегії та складання бізнес-плану Банку враховує величину ризик-апетиту, зазначену в декларації схильності до ризиків.
- 11.3 Наглядова рада також враховує визначений рівень ризик-апетиту в разі прийняття рішення щодо збільшення обсягів активів у результаті розширення діючих видів діяльності, запровадження нових продуктів та значних змін у діяльності Банку.
- 11.4 Ліміти ризиків. Наглядова Рада Банку встановлює (затверджує) ліміти (обмеження) для суттєвих ризиків, що піддаються кількісному вимірюванню, у межах затвердженого ризик-апетиту щодо: кредитного ризику; ризику ліквідності; процентного ризику; ринкових ризиків; інших суттєвих видів ризиків, на які може наражатися Банк у своїй діяльності.
- 11.5 Банк встановлює ліміти для управління різними джерелами концентрації ризиків.
- 11.6 Значення лімітів ризиків встановлюється у відсотках до регулятивного капіталу Банку, до загального розміру активів чи загальної суми зобов'язань. Банк встановлює значення лімітів ризиків щодо окремих операцій або ризиків в абсолютних значеннях та/або у відсотках до інших показників Банку.
- 11.7 Порядок встановлення значень лімітів ризиків та контроль за їх дотриманням визначається Банком в Політиках щодо управління ризиками. У разі змін ринкових умов або стратегії Банку, але не рідше ніж раз на рік, Банк переглядає значення лімітів ризиків. Перегляд здійснюється на підставі пропозицій бізнес-підрозділів Банку та підрозділу з управління ризиками.
- 11.8 Процедура ескалації порушень лімітів ризиків, форма та порядок інформування про порушення цих лімітів передбачені в Політиках щодо управління кожним ризиком.
- 11.9 Підрозділ з управління ризиками здійснює контроль за дотриманням лімітів ризиків і не пізніше наступного робочого дня після виявлення порушення ліміту ризику інформує Наглядову раду та Правління Банку щодо такого порушення.
- 11.10 Головний ризик-менеджер у строки та в порядку, визначених процедурою щодо ескалації порушень лімітів ризиків, надає Наглядовій раді та Правлінню Банку інформацію про причини порушення лімітів та пропозиції щодо заходів для усунення порушення лімітів.
- 11.11 Наглядова рада проводить позачерговий перегляд значень лімітів, якщо авторизовані перевищення або порушення лімітів ризиків є частими (раз на тиждень) або постійними (раз на добу). Результатом такого перегляду можуть бути: перегляд значень діючих лімітів; залишення значень лімітів без змін та затвердження плану заходів щодо запобігання їх подальшому перевищенню/порушенню.
- 11.12 Моделі та інструменти оцінки ризиків. В Політиках управління ризиками викладено опис моделей, які Банк використовує під час оцінки ризиків. Під час обрання моделей та інструментів оцінки ризиків враховується:

- 11.12.1 особливості діяльності Банку, характер, обсяг операцій, профіль ризику;
 - 11.12.2 бізнес-потреби;
 - 11.12.3 припущення, що є основою для моделей та інструментів;
 - 11.12.4 наявність коректних та повних вхідних даних;
 - 11.12.5 можливості інформаційної системи Банку щодо управління ризиками;
 - 11.12.6 досвід та кваліфікацію персоналу.
- 11.13 Процес побудови моделі включає такі послідовні етапи:
- 11.13.1 визначення основних характеристик об'єкта оцінки та припущень для моделі;
 - 11.13.2 підготовка вхідних даних для моделі, перевірка їх якості (коректності та повноти) і достатності;
 - 11.13.3 побудова моделі;
 - 11.13.4 тестування моделі, уключаючи її прогностичну здатність та коректність її результатів;
 - 11.13.5 опис моделі;
 - 11.13.6 затвердження моделі;
 - 11.13.7 впровадження моделі;
 - 11.13.8 наступна регулярна валідація моделі.
- 11.14 Банк використовує моделі та інструменти оцінки ризиків, які побудовані на коректних та повних вхідних даних, що відповідають наступним вимогам:
- 11.14.1 знаходяться в межах ринкових значень;
 - 11.14.2 є достатньо повними та коректними;
 - 11.14.3 надходять з незалежних джерел або від підрозділів Банку, діяльність яких не залежить від результатів оцінки ризиків.
- 11.15 Опис моделі включає:
- 11.15.1 опис методу, використаного для моделювання та вид використаної моделі;
 - 11.15.2 характеристики основних припущень та принципів, що лежать в основі моделі;
 - 11.15.3 переваги та недоліки моделі, причини вибору саме цієї моделі;
 - 11.15.4 опис вхідних даних для моделі та вимоги до них;
 - 11.15.5 опис процесу використання моделі;
 - 11.15.6 оцінку прогностичної здатності моделі;
 - 11.15.7 правила внесення змін до моделі;
 - 11.15.8 розподіл обов'язків та відповідальності за створення, упровадження, валідацію (перегляд ефективності) моделі та внесення змін до неї.
- 11.16 Банк регулярно (не рідше ніж раз на рік) здійснює валідацію моделей та інструментів оцінки ризиків шляхом:
- 11.16.1 оцінки адекватності основних припущень моделі та її внутрішньої логіки;
 - 11.16.2 бек-тестування, здійсненого шляхом порівняння фактичних даних з результатами, отриманими за допомогою моделі;
 - 11.16.3 порівняння результатів, отриманих за допомогою обраної Банком моделі, з результатами інших внутрішніх та/або зовнішніх моделей (за наявності таких).

- 11.17 Результатами валідації моделі оцінки ризиків є наступні:
- 11.17.1 підтвердження адекватності моделі оцінки ризиків та продовження її подальшого використання без змін;
 - 11.17.2 продовження використання моделі оцінки ризиків, але з коригуванням окремих її параметрів;
 - 11.17.3** заміна діючої моделі оцінки ризиків через її неефективність на нові.
- 11.18 Валідація моделі оцінки ризиків є незалежною від побудови моделі або вибору інструменту та їх використання, тому валідація здійснюється Фінансово-економічним управлінням Банку.
- 11.19 Головний ризик-менеджер забезпечує належну обізнаність Наглядової ради Банку щодо сильних та слабких місць моделей та інструментів оцінки ризиків, припущень та обмежень притаманних моделям, з метою їх урахування під час розгляду результатів оцінки ризиків та прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень.
- 11.20 Стрес-тестування. Стрес-тестування ризиків в Банку проводиться для визначення збитків в тій чи іншій нестандартній ситуації. Банк здійснює стрес-тестування для оцінки достатності капіталу і прогнозу потенційних збитків при падінні цін на ринку, зміні державної політики, наявності інших факторів, які можуть негативно вплинути на рівень регулятивного капіталу Банку.
- 11.21 Стрес-тестування ризиків здійснюється відповідно до Програми проведення стрес-тестування, яка визначає методи стрес-тестування, порядок проведення стрес-тестування і вимоги до процедури стрес-тестування в Банку.
- 11.22 Програма проведення стрес-тестування забезпечує виконання наступних завдань:
- 11.22.1 визначення розміру збитків Банку в цілому та в розрізі видів операцій у разі реалізації екстремальних, однак реалістичних стрес-сценаріїв, а також оцінку потенційних можливостей Банку покрити такі збитки;
 - 11.22.2 оцінку впливу реалізації стрес-сценаріїв на дотримання Банком граничних значень нормативів та лімітів валютної позиції, установлених Національним банком;
 - 11.22.3 порівняння отриманих результатів з установленим рівнем ризик-апетиту;
 - 11.22.4 визначення ступеня залежності величини ризиків від окремих факторів ризику, які пом'якшують або посилюють їх дію.
- 11.23 Стрес-тестування охоплює всі види діяльності Банку за такими видами ризиків: кредитний ризик; ризик ліквідності; процентний ризик банківської книги: ринковий ризик; операційний ризик. Стрес-тестування щодо цих ризиків здійснюється з урахуванням ризику концентрації.
- 11.24 В залежності від ситуації для стрес-тестування використовується один із таких методів:
- 11.24.1 аналіз чутливості портфеля активів до зміни факторів ризиків, який полягає в моделюванні наслідків зміни одного фактора ризику або групи тісно взаємопов'язаних факторів ризику, але незмінних інших факторів ризику;
 - 11.24.2 сценарний аналіз, який полягає в моделюванні наслідків одночасної зміни декількох факторів ризиків, що ґрунтується як на історичних, так

і гіпотетичних подіях. Метод дає змогу оцінити потенційний вплив одночасного настання низки факторів ризику на діяльність Банку в разі настання виняткової (екстремальної), але разом з тим імовірної події. Під час розроблення сценаріїв Банк використовує фактори ризиків з максимально негативним впливом, що можуть призвести до подій, унаслідок виникнення яких Банк може зазнати найбільших втрат, та опрацьовує варіанти найгіршого розвитку подій;

11.24.3 реверсивне стрес-тестування, яке полягає в пошуку такої комбінації значень факторів ризиків та визначенні такого сценарію, за яким Банк отримає заздалегідь визначений негативний результат (порушення нормативів капіталу та/або інших нормативів, установлених Національним банком, втрату ліквідності, настання неплатоспроможності, інших негативних наслідків для Банку). Пошук може здійснюватися як експертним методом, так і за допомогою статистичного моделювання.

11.25 Для проведення стрес-тестування визначаються макроекономічні та мікроекономічні показники, які можуть впливати на діяльність і фінансовий стан Банку.

11.26 Для забезпечення ефективності проведення стрес-тестування здійснюється регулярний і систематичний (не рідше одного разу на рік) перегляд/удосконалення методів та стрес-сценаріїв.

11.27 Банк здійснює документування результатів стрес-тестування за кожним із стрес-сценаріїв з урахуванням аналізу впливу якості даних, які використовувалися для здійснення стрес-тестування. Результати стрес-тестування використовуються всіма структурними підрозділами Банку, залученими до виконання функцій з управлінням ризиками.

11.28 Підрозділ з управління ризиками регулярно (не рідше одного разу на квартал) здійснює стрес-тестування з метою оцінки ризиків та визначення своєї спроможності протистояти потрясінням та загрозам, на які Банк наражається під час своєї діяльності, або які можуть виникнути в майбутньому. За потреби ризик-менеджмент забезпечує проведення оперативного (позачергового) стрес-тестування, періодичність здійснення якого відповідає динаміці змін за окремими видами активів і зобов'язань Банку, а також тенденціям змін в економічному і фінансовому середовищі.

11.29 Головний ризик-менеджер доводить до Наглядової ради та Правління Банку висновки про результати стрес-тестування, які містять оцінку впливу можливої реалізації стрес-сценаріїв на діяльність Банку для розроблення та вжиття заходів щодо зменшення впливу потенційних ризиків та уникнення/мінімізації фінансових втрат.

11.30 Головний ризик-менеджер забезпечує належну обізнаність Наглядової ради Банку щодо сильних та слабких місць методів та стрес-сценаріїв, що використовуються під час здійснення стрес-тестування, з метою їх врахування під час розгляду його результатів та прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень.

11.31 Результати здійснення стрес-тестування використовуються під час розроблення/перегляду стратегії та бізнес-плану Банку, стратегії, політики та процедур управління ризиками, планів відновлення діяльності, забезпечення безперервної діяльності та фінансування в кризових ситуаціях.

11.32 Способи оптимізації ризиків (хеджування ризиків). Політики управління ризиками містять засоби хеджування ризиків, які притаманні відповідному виду ризику. Основними способами зниження ризиків є страхування, резервування, розподіл, диверсифікація, мінімізація (управління активами та пасивами) та уникнення (відмова від операції).

11.33 Банк використовує такі способи захисту від ризиків:

11.33.1 Розподіл ризику - перекладення деякої частини ризику на іншого суб'єкта, який здатний забезпечувати зниження ризику (приклад - отримання різного роду гарантій та поручительств);

11.33.2 Страхування - плата за зменшення рівня ризику і т.д. (в цьому випадку необхідно врахувати також ризики, пов'язані з фінансовою стійкістю і ймовірністю банкрутства страхових компаній);

11.33.3 Лімітування - обмеження фінансових потоків, спрямованих у зовнішнє середовище (встановлення лімітів повноважень при прийнятті рішень про здійснення операцій. лімітування величини виданої позики одному позичальнику, лімітування обсягу вкладень в окрему галузь і т.д.);

11.33.4 Мінімізація - балансування активів і пасивів таким чином, щоб звести до мінімуму коливання вартості портфеля активів і пасивів;

11.33.5 Прийняття забезпечення - зниження суми можливого збитку шляхом покриття ризиків ліквідним забезпеченням;

11.33.6 Диверсифікація ризику - розподіл фінансових потоків з метою забезпечення загальної стійкості проекту. Такі форми диверсифікації найбільш ефективно зменшують банківський ризик, коли доходи, одержувані від різних груп клієнтів, змінюються у часі в різних напрямках. У цьому випадку зменшення в доходах, що надходять від однієї групи клієнтів, компенсується збільшенням доходів від іншої групи. Метод диверсифікації активів передбачає розподіл активів Банку по максимально різноманітним видам розміщення (за видами клієнтів, по термінах розміщення, по регіонах розміщення, за видами валют і т.д.). Даний метод використовується при управлінні всіма видами фінансових ризиків. Метод диверсифікації пасивів - припускає розподіл пасивів Банку по максимально різноманітним видам (за термінами залучення, по категоріям вкладників, за видами валют, за видами функціонування рахунків і т.д.). Даний метод використовується при управлінні всіма видами фінансових ризиків. Диверсифікація дозволяє знизити тільки несистематичний ризик (ризик пов'язаний з конкретним інструментом, в той час як систематичні, загальні для всіх інструментів (наприклад, ризик циклічного спаду економіки), не можуть бути зменшені шляхом зміни структури портфеля активів або пасивів;

- 11.33.7 Метод хеджування - дозволяє зменшити або нейтралізувати ризик на основі застосування протилежних по відношенню до певного фактору ризику, позицій. Хеджування припускає включення в банківський портфель активів та позабалансових зобов'язань таких фінансових інструментів, на результативність яких певні фактори ризику надають діаметрально протилежний вплив. За допомогою методу хеджування здійснюється мінімізація валютного, процентного, ринкового та інших видів фінансових ризиків. Основне призначення методу хеджування полягає в страхуванні валютного ризику шляхом створення зустрічних вимог і зобов'язань в іноземній валюті;
- 11.33.8 Аналіз перспектив розвитку ринків (валютного, **кредитного**, ринку цінних паперів та інших) передбачає аналіз зміни вартості фінансових активів та прогнозування можливого впливу зміни вартості активів на прибуток/збитки Банку. Важливе місце при цьому відводиться аналізу сценаріїв - альтернативних варіантів, за якими можуть розвиватися події в майбутньому. Аналіз сценаріїв є важливим інструментом при управлінні фінансовими ризиками і заснований на оцінці ймовірності сприятливого чи несприятливого розвитку подій на фінансових ринках (валютному, позиковому, ринку цінних паперів тощо) і ступеня впливу ризику на стан банківських активів і зобов'язань, а також на обсяги очікуваної прибутковості. За результатами даного аналізу можуть прийматися рішення про проведення або не проведення тієї чи іншої угоди;
- 11.33.9 Створення резервів - передбачає формування резервів для покриття можливих збитків у майбутньому періоді;
- 11.33.10 Отримання додаткової інформації - найбільш поширений метод зниження ризиків (деталізація інформації про кредитний проект і т.п.).

11.34 Управління безперервністю діяльності Банку. Банк відповідно до вимог законодавства України розробляє план відновлення діяльності з метою запровадження заходів, що вживатимуться Банком для відновлення свого фінансового стану в разі його значного погіршення.

11.35 Методологія управління безперервною діяльністю Банку включає:

- 11.35.1 політику управління безперервною діяльністю;
- 11.35.2 процедуру аналізу впливу негативних факторів на процеси Банку;
- 11.35.3 план забезпечення безперервної діяльності.

11.36 Процедура аналізу впливу негативних факторів на процеси Банку включає визначення рівнів критичності процесів, інформаційних систем, інформаційних даних, інших ресурсів з урахуванням:

- 11.36.1 цільового часу на відновлення процесів та систем, що обслуговують цей процес, після збою або переривання діяльності;
- 11.36.2 максимально допустимого проміжку часу, за який можлива втрата критичних даних Банку в разі збою або відмови інформаційних систем. Цей аналіз охоплює всі процеси та підрозділи Банку з урахуванням їх взаємозалежності.

- 11.37 Банк проводить послідовний та комплексний аналіз вразливості процесів та інформаційних систем Банку до різних типів імовірних сценаріїв переривання діяльності. Банк здійснює кількісну та якісну оцінку ймовірного фінансового, операційного та репутаційного впливу сценаріїв на діяльність Банку, використовуючи внутрішні та зовнішні дані. Результати аналізу впливу негативних факторів на процеси Банку використовуються для встановлення цілей і пріоритетів під час розроблення плану забезпечення безперервної діяльності. Залишкові ризики переривання діяльності (після оцінки впливу застосування заходів, передбачених планом забезпечення безперервної діяльності) повинні перебувати в межах затвердженого Банком ризик-апетиту.
- 11.38 Не рідше одного разу на рік Банк проводить аналіз впливу негативних факторів на процеси Банку, оцінку ризиків та переглядає план забезпечення безперервної діяльності для того, щоб пересвідчитися, що він відповідає поточному профілю діяльності Банку, враховує наявні ризики та загрози, а також охоплює всі види діяльності, процеси та інформаційні системи щодо управління ризиками.
- 11.39 Не рідше одного разу на два роки проводиться навчання працівників щодо організації та впровадження плану забезпечення безперервної діяльності.
- 11.40 З метою забезпечення контролю за реалізацією заходів, передбачених у плані, Банк не рідше одного разу на рік проводить поетапне тестування плану забезпечення безперервної діяльності. За потреби Банк долучає до участі в тестуванні відновлення та забезпечення безперервної діяльності ключових постачальників послуг. Банк документує всі суттєві відхилення та помилки, виявлені за результатами тестування плану забезпечення безперервної діяльності, та забезпечує розроблення, затвердження та впровадження коригуючих заходів.
- 11.41 Банк забезпечує захищене зберігання всієї необхідної документації щодо плану забезпечення безперервної діяльності та забезпечує безперешкодний доступ до цієї документації працівникам Банку, відповідальним за його виконання, у разі настання надзвичайних ситуацій.
- 11.42 Управління капіталом. З метою забезпечення стабільної діяльності Банку та своєчасного виконання ним зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності, проводиться аналіз достатності капіталу Банку для утримання всіх видів ризиків.
- 11.43 Рівень капіталу Банку повинен перевищувати мінімальні обов'язкові вимоги, встановлені НБУ, який устанавлює порядок визначення регулятивного капіталу Банку та нормативи капіталу, що є обов'язковими до виконання Банком: мінімального розміру регулятивного капіталу та адекватності регулятивного капіталу.
- 11.44 Внутрішня оцінка достатності капіталу Банку має відповідати його профілю ризику, характеру операцій і стратегії Банку.

11.45 Управління капіталом використовується для визначення фактичного розміру капіталу, з метою захисту Банку від ризику банкрутства на такому рівні вірогідності, який власники Банку вважають прийнятним.

12 Заключні положення

12.1 Стратегія переглядається не рідше одного разу на рік на предмет її актуальності та відповідності нормативним актам НБУ, внутрішнім нормативним документам Банку, стратегії та бізнес-плану.

Головний ризик-менеджер

Анатолій БЕЛІН